

จิตรกรรมฝาผนังภาพเทพชุมนุม มีทั้งที่เป็นคติเรื่องพระพุทธประวัติจากพระปฐมสมโพธิกถา และที่เป็นคติเกี่ยวกับวิมานในสวรรค์ซึ่งก็คือพระมหากษัตริย์ จากการศึกษาความแตกต่างด้านคติระหว่างจิตรกรรมฝาผนังภาพเทพชุมนุมอาศัยการสำรวจภาพเทพชุมนุมในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร กับภาพเทพชุมนุมในพระอุโบสถวัดสุวรรณาราม เขตบางกอกน้อย และสำรวจตัวอย่างเพิ่มเติมจากหอพระมณเฑียรธรรม ในพระบรมมหาราชวัง และในพระอุโบสถวัดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีก ๓ วัด เชื่อว่า จิตรกรรมฝาผนังภาพเทพชุมนุมที่พบในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ เป็นคติเกี่ยวกับวิมานในสวรรค์ ส่วนจิตรกรรมฝาผนังภาพเทพชุมนุมในพระอุโบสถวัดสุวรรณาราม เขตบางกอกน้อย เป็นคติเกี่ยวกับพระพุทธประวัติในพระปฐมสมโพธิกถา ประจุที่ ๑๐ (อภิสมโพธิประวัติ) หลักฐานทางศิลปกรรมที่ทำให้เชื่อเช่นนั้นก็คือ ๑. ความแตกต่างด้านหน้าที่ของอาคารในการที่ใช้เป็นหอพระภายในพระราชวังกับที่ใช้เป็นพระอุโบสถในวัด ๒. ความสัมพันธ์ระหว่างจิตรกรรมฝาผนังภาพมารผจญ ภาพเทพชุมนุม และพระประธานปางมารวิชัยในพระอุโบสถ ที่จึงใจแสดงความต่อเนื่องของเหตุการณ์ตอนสำคัญในพระพุทธประวัติซึ่งในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์และหอพระมณเฑียรธรรมไม่มีความสัมพันธ์เช่นนี้ ๓. ความแตกต่างของแบบแผนการจัดวางตำแหน่งภาพจิตรกรรมฝาผนังภาพเทพชุมนุมภายในพระที่นั่งฯ ซึ่งมีบนผนังโดยรอบห้องโถงทั้ง ๔ ด้าน กับในพระอุโบสถซึ่งมีบนผนังด้านข้าง ๒ ด้าน ทั้งหมดเป็นไปอย่างมีแบบแผนและมีเหตุผลต่อคติทั้ง ๒ เรื่องดังกล่าว.

The Celestial Assembly Mural Paintings in Thailand normally depict scenes on the life of the Buddha, but they occasionally refer to the prevalent Devine Palace concept. From detailed study of Mural Paintings found in Buddhaisawan Chapel, in the National Museum, in the ordination hall in Wat Suwannaram, Bangkok Noi, plus subsequent investigations on the Paintings inside Ho Phra Monthien Tham in the Grand Palace and also in the ordination halls of three other related monasteries, it is found that the principal concept underlying the paintings in the Buddhaisawan Chapel is the Celestial Palace, whereas the paintings in the ordination hall in Wat Suwannaram, Bangkok Noi, purport to depict the life of the Buddha as found in Chapter 10, “Abhisambodhiparivatti”, in Phra Pathomsomphothikatha.

The conclusion above is based on the following grounds (1) the difference in the function of the buildings, one being a hall for private use, while the other being an ordination hall in a monastery, (2) the sequential scenes in the Paintings in the ordination hall of Wat Suwannaram, from the Attack by the Devil, followed by the Assembly of Celestial Beings, and the presiding Buddha Image in Maravijaya Posture (position of Subduing the Devil), make up a series of critical events in the life of the Buddha, whereas the Paintings in the Buddhaisawan Chapel and in Ho Phra Monthien Tham lack such continuation, (3) the allotment of painting space: the Buddhaisawan Chapel assigns the Paintings of the Assembly of Celestial Beings to be executed on the four walls of the rectangular hall, whereas the paintings are allowed only on the right and the left walls of the ordination hall of Wat Suwannaram.